

ILUSTRIRANI
SLOVENEČ
TEDENSKA · PRILOGA · SLOVENCA

LETO VII

4. JANUARJA 1931

ŠT. 1

IZ BENEŠKE SLOVENIJE: PRI DOMAČEM OGNJIŠČU

Ob četrti obletnici Pašičeve smrti

Dne 10. p. m. so minila 4 leta, odkar je umrl največji državnik bivše kraljevine Srbije in večletni jugoslovanski min. predsednik, Nikola Pašić. Ob tej priliki se je vršila ob grobu primerna spominska slovesnost.

Pašičeva rodbina ob grobu svojega velikega očeta.

Na levi: Bivši politični voditelji pri spominski slovesnosti. Med drugimi je videti na sliki Davidoviča (1), Sl. Miletića (2), Ninčiča (3), Vel. Jankovića (4) in T. Nikolića (5).

Na desni: Pogled na slovenski oddelek jugoslovansko-romunske razstave v Pragi, ki je bila otvorjena 10. p. m. Razstavo je priredilo osrednje češko žensko društvo pod pokroviteljstvom soproge zun. ministra dr. Beneša in soprog jugosl. poslanika Pešića in romunskega poslanika Emandija. Razstava je vzbudila splošno pozornost in priznanje.

Na levi: Silhueta za nameravani spomenik kralja Petra I. pred ljublj. magistratom.

Spodaj: Propag. razstava tisk. urada o naši državi, otvorjena 17. p. m. v Beogradu.

Naš kralj Aleksander I. ob svoji 42 letnici (17. XII. 1930.)

Koledniki

Koledovanje je prastar in lep slovenski običaj, ki se je ponekod ohranil še precej v prvotni obliki. Pri Sv. Križu nad Jesenicami (glej sliko na desni) se oblečejo v kolednike domači fantje. Na čelu gre zvezdonosec, za njim vojaki, potem sv. Trije kralji, nato Herod, kot zadnji pa berač s košem. Ko pridejo do hiše, zapoje pesem o sv. Treh kraljih, nato prebere eden izmed vojakov izvleček iz evangelija o sv. Treh kraljih, potem se začne razgovor med sv. Tremi kralji in Herodom, ki se stopnjuje v ostro kontraverzo. Sv. Trije kralji odidejo, Herod izda vojakom povelje, da »pomore« otroke, berač pa pobere darove v kak dober namen. Po mnogih krajih se pa oblečejo v kolednike — sv. Tri kralje — le še otroci (glej sliko spodaj) ter prepevaje pobirajo darove od hiše do hiše.

Na levi: Jožek iz Kamne gorice je užaljen.

Prvi sneg v Trebelnem na Dolenjskem, v ozadju Trebelno.

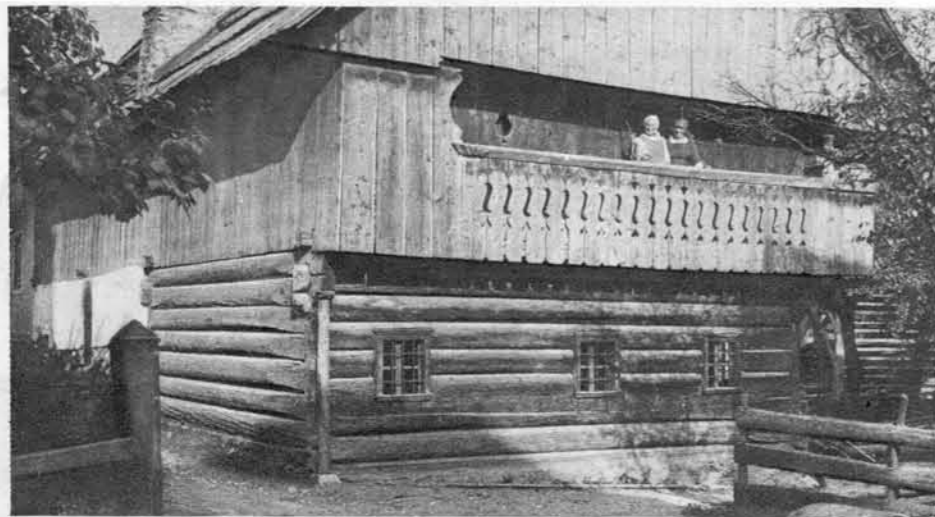

Duhovščina lavantinske škofije, zbrana ob priliki umestitve mariborskega stol. župnika in kanonika, msgr. Martina Umeka. V prvi vrsti sede od leve na desno: msgr. dr. A. Jerovšek, stolna kanonika F. Časl in R. Janežič, opat celjski P. Jurak, knezoškof dr. Karlin, nadškof dr. Jeglič, pomožni škof dr. Tomažič, stolni kanoniki dr. Vraber, dr. Cukala in msgr. Umek ter dekan Podvinski. — V drugi vrsti stoje od leve na desno: oskrbnik škofovih posestev L. Habjančič, brat novega stolnega župnika I. Umek iz Pišec, župniki Magdič, Tkavec in Božiček, p. Klerus Rottman, kaznilniški duhovnik P. Zavadlal, gvardijan p. Severin Korošec, p. Lovro Novak in škofijski tajnik J. Lebič. — V tretji vrsti: prof. dr. Jeraj, katehet M. Petelinšek, župnik p. V. Lander Gott, prof. dr. J. Hohnjec, ravnatelj dr. Mirt, msgr. I. Vreže, katehet A. Sparl, p. Marko Fišer, profesor A. Rezman in prof. P. Živortnik. — V četrti vrsti: stolni kapelnik J. Gašperič, župnik Potočnik od Sv. Barbare v Slov. goricah, prof. dr. Somrek, magdalenski dekan A. Stergar, ravnatelj J. Hrastelj, korna vikarja dr. Janžekovič in J. Kokošinek, stolni vikar V. Munda, Marko Krajnc ter Evgen Lorgier.

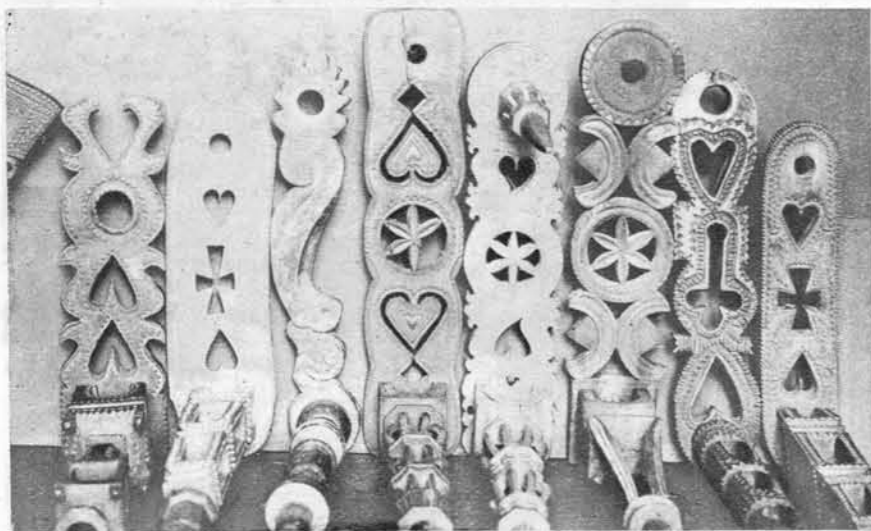
Naša slovenska ljudska umetnost: Bohinj

Spodaj: Bohinjska dekljiška noša.

Spodaj: Bohinjska noša pred 100 leti.

Lesena hiša iz Češnjice v Bohinju. — Spodaj: rezljane koželi iz 17. in 18. stoletja.

Na desni: Skrinja.

Na levi: Znamenje iz Bohinja.

Spodaj: Gorenjska peča.

Freska v Stari Fužini iz l. 1790.

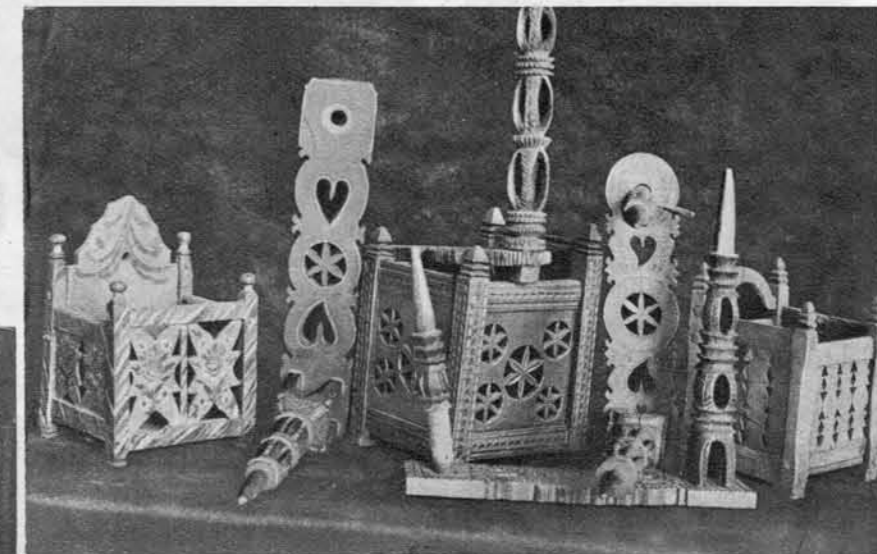
Naš lepi Bohinj je še eden izmed redkih preostalih otočkov, ki so ohranili še danes svojo originalno slovensko-alpsko značilnost v ljudski umetnosti. Bodisi, da je tam ljudstvo bolj konservativno, da se bolj drži starih navad in starega okusa, bodisi da je Bohinj že po svoji zemljepisni legi nekako odločen od vplivov večjih mest in njih civilizatoričnega diha, ki kakor slana mori vse preostaline iz časov živega folklorja — Bohinj ima še marsikaj pokazati, pa ne bo imel dolgo, kajti čedalje bolj ga preplavlja tujski promet in v nekaj letih bo tam nemara že drugače.

Bilo bi pa prav lepo, če bi Slovenci nekaj ukrenili v svrhu, da se nam naša gorenjska švica ohrani takšna kakršna je. Velikega pomena za tujski promet bi to bilo. Škoda. Bohinjci to prav malo razumejo. Skoro vse lepe stare freske na hišah so že prebelili, danes je vsakogar sram staviti stavbo hiše in hleva po starem in za pravo bohinjko nošo mladi svet skoro več ne ve, kakšna da je je bila. Zbiralci narodnega blaga so se bili že večkrat vsuli v tiste kraje in za slepo ceno pokupili lepe skrinje in pohištvo, kar ga imajo alpski Slovenci.

Toda še stoje hiše ponosnih in smelih proporcij s svojimi značilnimi ganki in linami v podstrešju, kjer je izba, še kažejo v svojem dekorju srca, križe, kelihe — same religiozne simbole, priča vernosti našega kmečkega ljud-

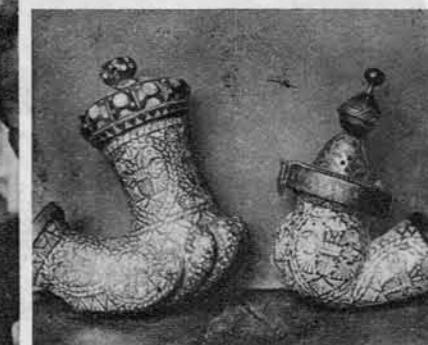
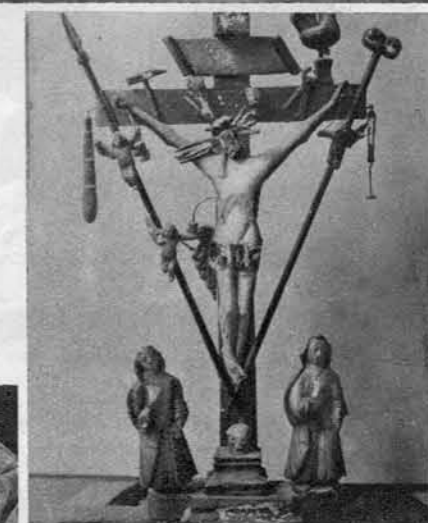
Bohinjska hiša. — Spodaj: Bohinjski žličniki in koželi.

Na levi: Bohinjski stoli.

Na desni: Križani, delo gorenjskega kmečkega rezbarja iz 18. stoletja.

Spodaj: »Roža« z blejskega kmečkega kožuha.

Gorjuška čedra in vivček z orli iz biserne matice.

stva. Iz paža ven gleda dira, da se na njej suši proso, okna so še po starem narejena, iz zelenega kamna in imajo spiralo zvite gavtre v njih, da bi se jih še naš Plečnik vračeval. Ena naših slik kaže bohinjko nošo pred sto leti, druga pa moderno Bohinjko z njeno zlatobrokatno zavijačo, črnozametnim trakom okrog čela, v »jošpeklu«, s pisano ruto okrog vratu in s tradicionalnim dekljiškim belim »fretahom«. Druga slika kaže »rožo« na bohinjsem moškem kožuhu, nadaljnja bogato vezen velikonočni prt s svetim monogramom v sredi in z letnico 1855, nadaljnja dva lepa primera vezenim s križno tehniko, ki prikazuje stiliziran gorenjski nagelj, nadaljnja zelo umetno vezen »krancelj« iz bohinjske peče. Uvezeno so nageljni, vrtnice, žito, grozdje, šmarnice. Zopet druga slika kaže lepo pisano poslikano bohinjko skrinjo za nevestino balo, dalje vidite zbirko bohinjskih žličnikov in koželi od kolovratov, vse lepo rezljano in često pobarvano, vidite leseno znamenje s Križanim, delo bohinjskega kmečkega umetnika, znamenite gorjuške čedre, vdlane z biserno matico z motivi dvo-glavega orla, fresko Kamenjanja sv. Štefana iz l. 1790 (Stara Fužina) — kdo bi mogel na pičlih dveh straneh s slikami prikazati vse oblikovno in barvno bogastvo našega, zelo dekorativno mislečega Bohinjca!

Naj bo zaenkrat dovolj. Drugič še kaj in še od drugod. Dr. V.

Smučarji

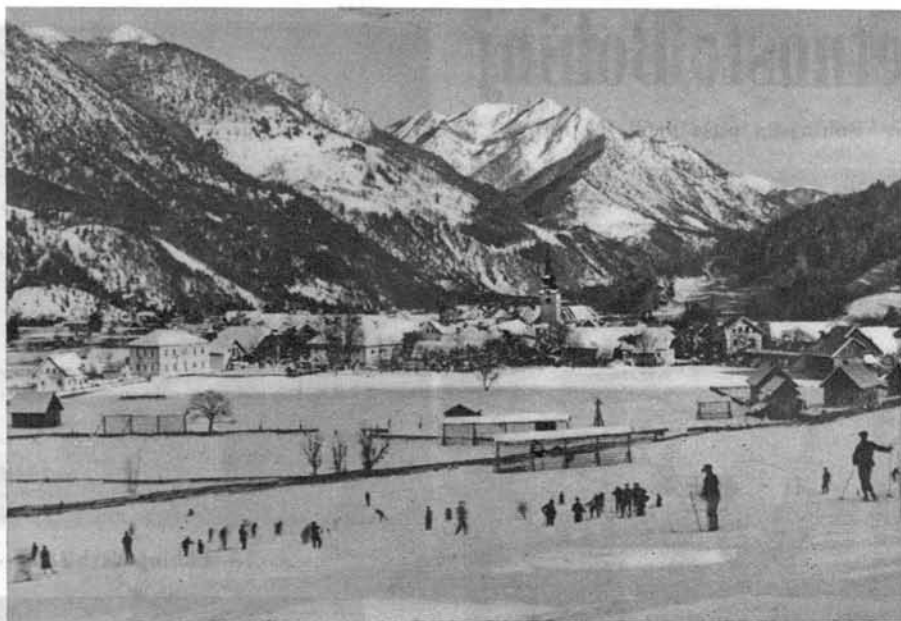
(Foto Skerlep.)

Ni še dolgo, ko smo se smejali ljudem, ki so nosili na ramah deske in palice. Marsikdo je rekel, ali si pa vsaj mislil: »Norci!« Dandanes je pa že malo takih, ki ne bi vedeli, da so tisti, ki nosijo deske in palice, pristaši najlepšega sporta vobče. Kajti smučanje je tista sportna panoga, ki nudi človeku največ in najlepšega razvedrila. Sportne panoge, oziroma koristi sporta moramo sploh meriti predvsem z vidika, v koliko pridemo pri njem v stik z naravo. In v tem pogledu gotovo prednjači smučanje vsem drugim sportom. Samo smučarju je odprta narava z vsemi krasotami tudi pozimi.

Razen tega je pa smučanje tudi najstarejša sportna panoga, ki so jo poznali celo naši kmetje že v 17. stoletju. Že v pradobi je rabil človek današnjim smučkam podobno orodje, da se je mogel premikati po zasneženi in zaledeneli dobi. Seveda da takrat še ni bilo govora o sportni gojitvi smučanja, pač ga je pa rabil človek v svojem trdem boju z naravo. Smučanje je tudi sport, ki se pri nas najhitreje in najbolj širi.

Na desni: Na Veliki planini, v ozadju Ojstrica.

Spodaj: Smučarji si kuhajo čaj na Petelinjku nad Ratečami.

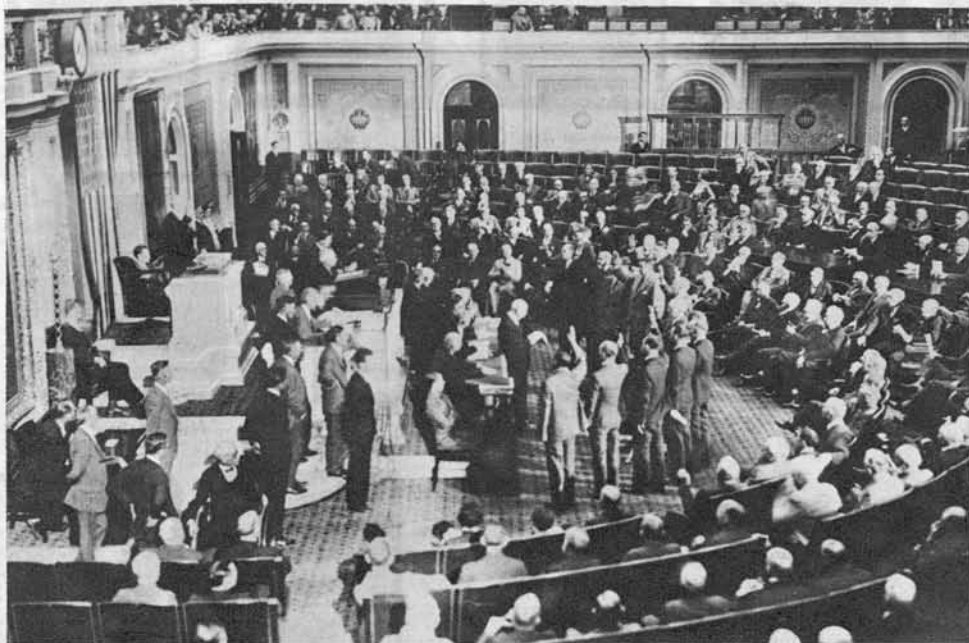
Kranjska gora, središče slovenskega smučkega sporta; v ospredju vežbališče smučarjev-začetnikov. Spodaj: Na Veliki planini.

Na poti na Petelinjek, v ozadju Mangart. — Na desni: Smučarka.

Slovesna zapriseba novih članov ameriškega kongresa.

Pred kratkim je bila slovesno otvorjeno sezija zasedanja ameriškega kongresa, pri čemer so novi člani slovesno prisegli. Kakor znano, so se pri zadnjih volitvah demokratje nepričakovano opomogli, tako da je sedaj številčno razmerje med republikanci in demokrati skoro enako.

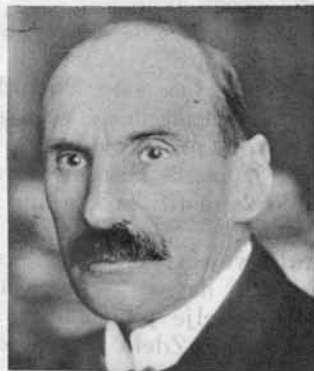

General Simon Bolivar, osvoboditelj Južne Amerike izpod španske nadoblasti v letih 1810—1824., čigar 100 letnico smrti so slovesno praznovali 17. p. m. po vsej Juž. Ameriki.

Spodaj: Nova francoska vlada. Dne 4. p. m. je demisijonirala Tardieuova vlada in po dolgotrajnih pogajanjih se je posrečilo končno dne 15. p. m. sestaviti novo senatorju Steegu. Novo vlado, sestaječo iz 18 ministrov in 12 podtajnikov, so sestavile v glavnem stranke dosedanje Tardieuove vlade. Spodnja slika nam kaže novo vlado. Izmed njenih važnejših članov vidimo na sliki min. predsednika Steega (1), zun. ministra Brianda (2), pravosodnega min. Chérona (3), gospodarskega min. Loucheurja (4), zrakoplov. min. Painlevéja (5), notranjega min. Leyguesa (6) in vojn. ministra Barthouja (7).

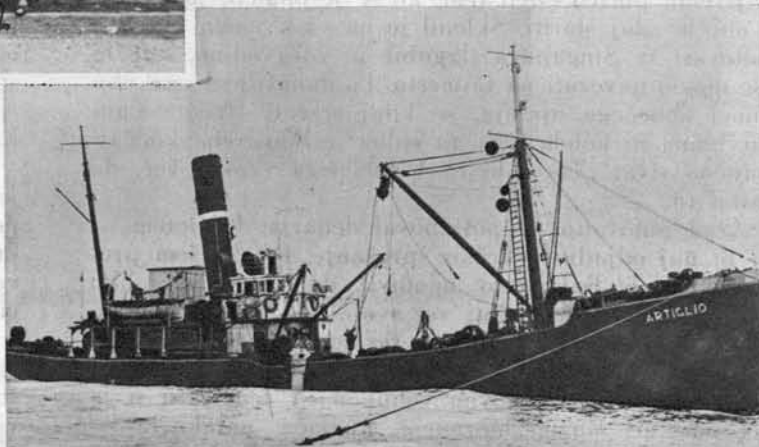

Revolucija na Špankem. Večletna diktatura je spravila državo v veliko gosp. krizo, kar je povzročilo odpor naroda proti njej in proti kralju. Spomladi omiljena diktatura je le predolgo odlašala z vrnitvijo ustave, kar je privedlo do revolucije. Na zgornji sliki levo kraljevi grad v Madridu, desno pa kralj Alfonz XIII.

Na levi: Haeberlin, novi predsednik švicarske zv. republike za leto 1931. Haeberlin zavzema to čast že drugič.

Na desni: Italij. ladja »Artiglio«, ki se je pred kratkim potopila pri otoku Houst, z njo vred so pa utonili tudi trije najboljši italijanski potapljači.

rjava

zelena

temnozelena

karmen

rdeča

modrozelena

modra

olivna

lila

rjava

čokoladna

temnozelena

rdeča

Nemčija,

redna izdaja iz l. 1926—1928, s slikami največjih nemških duševnih velikanov: Goetheja, Schillerja, Beethovna, Kanta, Lessinga, Leibniza, Bacha, Dürerja itd.

V spodnji vrsti so štiri dobrodelne znamke, izdane ob priliki 80 letnice predsednika Hindenburga.

modra

rjava

A. Derental:

35

Singapurska krasotica

Povest

»Zbogom, zbogom! Pustite me, sicer pozabim na vse in ostanem ter bom imela na vesti Vaše življenje!«

Stekla je po klancu navzdol, ne da bi se ozrla, urnih korakov, kot da bi hotela pobegniti. Rahmanov je gledal za njo. V prvem trenutku je hotel skočiti za njo in jo ustaviti. A kaj je hotel, ko ni smel. Videl je, kako je Harum Čandana sedla v voziček, ne da bi obrnila glavo in ga zadnjič pogledala. Njen rikša je stekel in z bosimi nogami zacmokal po mlakah. Trenutek pozneje je že izginil za ovinkom v drevoredu. Rahmanov je ostal sam.

»Morda se je moralo tako zgoditi!« je pomislil. »Kdo ve?«

XIII.

Po povratku domov je Rahmanov takoj pohitel, da se preobleče. Njegovi beli čevlji so postali rjavi od mokre ilovice. Tudi obleka je imela prav žalosten videz in je bila vsa mokra in zmečkana kljub rikšovemu nepremočljivemu plašču. Med tem, ko se je oblačil, je ugibal, kaj mu je zdaj storiti. Sklenil je na vsak način čimprej odpotovati iz Singapura. Izgubil je zdaj edino, kar bi ga še moglo navezati na to mesto. Po današnjem sestanku ni imel nobenega upanja, še kdaj srečati Harum Čandano. Sama ni hotela tega, in sploh je bilo treba končati to mučno stvar! Torej ni imel nobenega vzroka več, da bi ostal tu.

A za potovanje je potreboval denarja. In potem — kam bi naj odjadral? Težko vprašanje. Po daljšem premišljevanju je Rahmanov ugotovil, da si vendar lahko pomaga. Sklenil je prodati vse svoje stvari: frak, boljše obleko, lakaste čevlje in drugo, ter se z izkupičkom preseliti v malo pristaniško prenočišče, kjer bo za nekoliko dni lahko ušel Kierstenovim vohonom. V tem času si je hotel poiskati službo mornarja, kurjača, natakarja — kar bi že bilo! — na kateremkoli v Evropo namenjenem

parniku. V Evropi, v poljubni deželi, se človek vedno lahko pretolče, če ima delavne roke in brihtno glavo, ker tam ni nesrečnih kitajskih kulijev, ki po kolonijah onemogočijo zaslužek! Na vsak način bo bliže Rusiji... Bo vsaj vedel, kaj se godi v domovini! Morda se mu tudi posreči, vtihotapati se čez sovjetsko mejo! A o tem rajši ne bo ugibal! Naj pride, kar hoče.

»Zbogom palme! Hudo sem se vas naveličal! Zopet bom videl lepe bele breze!« Rahmanov se je celo nasmehnil: tako lepo se mu je to zdelo.

»Zakaj pa mi je zatrjevala, da me morajo danes zvečer ali jutri zjutraj umoriti?« Rahmanov je slekel in vrgel na posteljo vlažni platneni suknjič in stopil pred ogledalo, da si zaveže ovratnico. »Morebiti so to le prazne marnje? Kaj bi se po nepotrebem bal? Res je nerodno takoj zapustiti stanovanje, ko se že mrači! Kam bi zdaj taval v temi in ponoči? Samo okno bom zaprl in mirno zaspal. Nocoj se mi ne bo menda nič zgodilo.«

Ta trenutek se mu je zazdelo, da vidi v ogledalu, kako se je nepričakovano zganila njegova, na posteljo vržena suknja. Rahmanov je povsile roke, ki so mu zastirale posteljo, in začel čakati. Prihodnji trenutek se je suknja zopet premaknila. Rahmanov se je hipoma obrnil in jo urno potegnil s postelje. Pod njo je kobacal črn klobčič in stegoval kocinaste pajčje noge. To je bila pošastna, izredno velika tarantola, katere Rahmanov ni opazil, ko je bil stopil v sobo. Z udarci palice je pobil strupenega pajka in ga vrgel skozi okno.

»Kako neki je prišla sem? To seveda ni le slučaj! Kaj takega se ni zgodilo nikdar poprej.«

Rahmanov je pazno pregledal vso sobo. Namah ga je prevzel neprijeten strah pred neznanom, a neizogibno nevarnostjo, ki ga je tu kjerkoli pričakovala in pred katero je bil brez moči. Torej je imela Harum Čandana vendarle prav... Treba je bilo zapustiti ta kraj in sicer čimprej; tvegati je svoje življenje!

Rahmanov je pričel zbirati svoje stvari in jih spravljati v kovčeg. Medtem je opazil, da se je prikazala v stropu nad vzglavjem njegove postelje jako čudna, pravilno oblikovana okrogla razpoklina. Zdelo se mu je, da tudi tega poprej ni bilo.